

DOI <https://doi.org/10.30525/2592-8813-2022-2-32>

ВЗАЄМОДІЯ ЯК ФОРМА ПРИРОДООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тетяна Сухоребра,

кандидат юридичних наук, доцент,

завідувач кафедри права Вінницького торговельно-економічного інституту

Державного торговельно-економічного університету (Вінниця, Україна)

ORCID ID: 0000-0002-2918-4574

suhorebra.t.i@gmail.com

Анотація. У положеннях наукової статті авторка сконцентрував увагу на з'ясуванні сутності взаємодії між органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, органами Національної поліції та громадськістю у питаннях забезпечення ефективності реалізації інституту адміністративної відповідальності у сфері охорони природи. Удосконалено визначення змісту поняття «взаємодія суб'єктів охорони навколишнього середовища» за допомогою доповнення категорію «безперервність». З'ясовано, що в системі суб'єктів охорони природи вагомим місцем належить органам місцевого самоврядування як органам, які перебувають у найтіснішому зв'язку із громадою, найкраще володіють інформацією щодо стану природних ресурсів на відповідній території, а також наявністю екологічних проблем. Визначено, що питання взаємодії також є невід'ємною частиною діяльності органів Національної поліції. Важливу роль відведено дослідженню громадського контролю у сфері охорони природи. Зроблено висновок про те, що при налагодженій взаємодії з органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, поліцією, громадські формування та громадяни можуть миттєво реагувати на порушення екологічного законодавства, вчасно ідентифікувати правопорушників та використовувати правові механізми впливу на них.

Ключові слова: форми взаємодії, органи місцевого самоврядування, місцеві державні адміністрації, правоохоронні органи, громадський контроль, адміністративні правопорушення у сфері охорони природи, адміністративна відповідальність.

INTERACTION AS A FORM OF NATURE PROTECTION ACTIVITY

Tatyana Sukhorebra,

Candidate of Law, Associate Professor,

Head of the Department of Law of the Vinnytsia Trade and Economic Institute

of the State Trade and Economic University (Vinnytsia, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0002-2918-4574

suhorebra.t.i@gmail.com

Abstract. In the provisions of the scientific article, the author focused on clarifying the essence of the interaction between the executive authorities, local self-government bodies, the National Police and the public in matters of ensuring the effectiveness of the implementation of the institute of administrative responsibility in the field of nature protection. The definition of the content of the concept of «interaction of environmental protection subjects» has been improved by adding the category «continuity». It was found that in the system of nature protection subjects, an important place belongs to local self-government bodies, as the bodies that are in the closest connection with the community, have the best information about the state of natural resources in the relevant territory, as well as the presence of environmental problems. It was determined that the issue of cooperation is also an integral part of the activities of the National Police. An important role is assigned to the research of public control in the field of nature protection. It was concluded that with established interaction with executive authorities, local self-government bodies, the police, public organizations and citizens can instantly respond to violations of environmental legislation, timely identify offenders and use legal mechanisms to influence them.

Key words: forms of interaction, local self-government bodies, local state administrations, law enforcement agencies, public control, administrative offenses in the field of nature protection, administrative responsibility.

Вступ. Сьогодні питання охорони природи є невід'ємною частиною існування суспільства. В багатьох країнах світу успішно освоюються нові методи щодо пізнання навколишнього середовища, подолання екологічної кризи. Це, вочевидь, є позитивним процесом. Проте, в аспекті описаних нами явищ вбачається за необхідне закликати громадськість до початку системного, раціонального осмислення правовідносин у сфері охорони природи і побудови відповідного категорійно-понятійного апарату. Актуальною можна назвати проблематику, пов'язану з роллю держави і права у створенні відповідних умов для охорони довкілля. Одним із ключових елементів забезпечення екологічної безпеки в нашій країні є наявність інституту адміністративної відповідальності. Саме застосування адміністративних заходів впливу найефективніше забезпечує належний рівень захищеності довкілля.

У напрямках подальшого розвитку інституту адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері охорони природи важливе місце слід відвести питанню взаємодії між органами виконавчої влади, органами місце-

вого самоврядування, правоохоронними органами та громадськістю. Характеризуючи функціональну компетенцію вищезазначених суб'єктів, можна із впевненістю говорити про важливу роль кожного з них.

Мета дослідження полягає у з'ясуванні сутності взаємодії між органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, органами Національної поліції та громадськістю у питаннях забезпечення ефективності реалізації інституту адміністративної відповідальності за правопорушення природоохоронного характеру.

Відповідно до мети нами зосереджена увага на виконанні наступних **завдань**: охарактеризувати адміністративно-правові засади охорони природи; розкрити зміст поняття «взаємодія суб'єктів охорони навколишнього середовища» за допомогою доповнення категорію «безперервність»; здійснити аналіз компетенції суб'єктів охорони природи; визначити роль громадського контролю у сфері охорони довкілля; внести пропозицій щодо програми заходів з попередження та усунення адміністративних правопорушень у сфері охорони природи.

Матеріали і методи. Джерельну базу дослідження склали: нормативно-правові акти України; матеріали наукових праць провідних вітчизняних фахівців з даної проблематики (монографії, дисертації, наукові публікації в періодичних виданнях); електронні ресурси. Зокрема, деякі питання щодо визначення ознак, форм взаємодії в сфері охорони навколишнього середовища, окреслення системи суб'єктів охорони природи, а також забезпечення екологічної безпеки аналізувалися у працях таких вчених, як: В. І. Андрейцев, Г. І. Балюк, В. М. Комарницький, В. І. Курило, А. Р. Лещук, О. А. Малекі, С. С. Нешик, М. М. Сливка, Л. В. Хижня та інших.

Методологічна основа дослідження зумовлена, насамперед, сукупністю універсальних наукових принципів: об'єктивності, системності, всебічного вивчення проблеми. Під час дослідження застосовано такі наукові методи, як: а) загальнофілософські (діалектичний, позитивістський); б) загальнонаукові (аналіз, синтез, узагальнення, моделювання, системний); спеціально-наукові (спеціально-юридичні) методи (юридично-догматичний, порівняльно-правовий, нормативно-аналітичний, тлумачення чинного законодавства).

Результати та їх обговорення. В Україні формування правової політики у сфері охорони природи активізувало діяльність з розробки та прийняття необхідних нормативно-правових актів, а також заходів, що забезпечують раціональне використання природних ресурсів, оздоровлення навколишнього середовища. Однак, попри наявність значної кількості законодавчих актів, які регулюють питання охорони навколишнього середовища, їх норми містять численні суперечності й прогалини. Це, в свою чергу, не сприяє реалізації інституту адміністративної відповідальності в повній мірі, а суб'єкти таких правопорушень залишаються безкарними.

До того ж, у числі умов, що підводять подальший розвиток проблемних питань у сфері навколишнього середовища, є: – висока латентність екологічних правопорушень, причиною якої є недоліки у діяльності правоохоронних органів, що виражаються у несумлінному ставленні посадових осіб уповноважених державних органів до обов'язків виявлення та реєстрації протиправних діянь. За оцінками ряду фахівців, обліку піддається у середньому кожне двадцятье екологічне правопорушення; – відсутність у національному адміністративному законодавстві поняття «адміністративне екологічне правопорушення», що викликає труднощі при визначенні об'єкта правопорушення та підстав адміністративно-правової відповідальності за вчинення; – відсутність у законодавстві (наприклад, законі «Про охорону навколишнього природного середовища») правових норм, які передбачають види екологічних правопорушень, що негативним чином позначається на підвищенні ефективності кримінального та адміністративного законодавства, так як виникають проблеми при визначенні та розмежуванні складів адміністративних і кримінальних правопорушень, застосуванні заходів впливу. Закон «Про охорону навколишнього природного середовища» необхідно доповнити статтею, яка встановлює види екологічних правопорушень, а відповідно до них у галузевому природоресурсному законодавстві визначити коло правопорушень, стосовно особливостей природних об'єктів, виключивши правопорушення, які втратили свою значущість; – перелік адміністративних покарань за вчинення екологічних правопорушень містить такі види, як: попередження, адміністративний штраф, конфіскацію знаряддя вчинення або предмету адміністративного правопорушення і інші види (Sirant, 2021: 314-315).

Звідси зрозуміло, що на теперішній час адміністративна відповідальність за правопорушення у сфері охорони природи не є ефективною. Види адміністративних стягнень, а переважно йдеться про штрафи, не компенсують тих збитків, які винні особи завдають довкіллю.

З метою зменшення кількості правопорушень у сфері охорони природи потрібні зміни в законодавстві України, норми якого поєднували приписи, заборони і дозволи в оптимальній комбінації, а також містили інструменти реалізації.

Доцільно також звернути увагу на необхідність взаємодії між органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, органами Національної поліції та громадськістю у питаннях забезпечення реалізації інституту адміністративної відповідальності за правопорушення природоохоронного характеру. У результаті запровадження результативного механізму взаємодії пришвидшиться процес виявлення екологічних правопорушень, притягнення винних осіб до відповідальності, а також покращення стану навколишнього природного середовища.

Як зазначає А. Р. Лещук, формами взаємодії органів місцевого самоврядування та органів внутрішніх справ, інших суб'єктів системи профілактики правопорушень слід вважати організаційно-правові способи та методи взаємовпливу, що мають зовнішнє вираження, юридичне закріплення та забезпечення нормами права, виявляються у їхній взаємоузгодженій діяльності, системно-комплексному характері відносин і зворотному зв'язку (Leshchukh, 2012: 198).

До основних ознак взаємодії в сфері охорони навколишнього середовища можемо віднести наступні: взаємодія як форма природоохоронної діяльності; наявність декількох суб'єктів; спільна мета; екологічна спрямованість діяльності; комплексний підхід до вирішення завдань; системність і спрямованість дій; узгодженість нормативно-

правової бази; інформованість суб'єктів взаємодії; своєчасність та оперативність у прийнятті узгоджених рішень; об'єднання сил та засобів для досягнення позитивного результату. На думку науковиці М. М. Сливки, взаємодія суб'єктів охорони навколишнього природного середовища – це врегульована нормами адміністративного права діяльність суб'єктів охорони навколишнього природного середовища, заснована на засадах взаємодопомоги та партнерства, зумовлена спільною метою і завданням та спрямована на забезпечення екологічної безпеки громадян і недопущення шкідливих впливів на довкілля (Слувка, 2018: 111-112). Розуміння нами взаємодії як певного процесу, ми цілком підтримуємо вищезазначене трактування. У довершення поняття «взаємодія суб'єктів охорони навколишнього середовища» лишень хотілось би додати категорію «безперервність». Оскільки питання у сфері охорони природи потребують щоденного вирішення, зокрема щодо покращення стану довкілля, своєчасного виявлення екологічних правопорушень, вжиття адміністративних заходів впливу до порушників, досягнення позитивного результату при вирішенні екологічних проблем.

У системі суб'єктів охорони природи важливе місце належить органам місцевого самоврядування. Як зазначає О. А. Малекі, в сучасних умовах глибоких ринкових перетворень та демократизації українського суспільства виважена екологічна політика держави, а особливо щодо великих міст, виступає важливою складовою частиною децентралізації влади та адміністративно-територіальної реформи в Україні. Ефективне розроблення і впровадження такої політики є невід'ємним елементом сталого розвитку місцевих громад (Maleki, 2019: 77). Про те, що органи місцевого самоврядування відіграють вагомий роль у вирішенні проблем з охорони довкілля, не викликає жодних сумнівів. До того ж, повноваження цих органів чітко визначені низкою нормативно-правових актів України.

Так, відповідно до ст. 15 ЗУ «Про охорону навколишнього природного середовища» (Pro okhoronu navkolyshnoho pryrodnoho seredovyshcha: Zakon Ukrainy vid 25.06.1991 roku № 1264-XII) місцеві ради несуть відповідальність за стан навколишнього природного середовища на своїй території і в межах своєї компетенції: а) забезпечують реалізацію екологічної політики України, екологічних прав громадян; б) дають згоду на розміщення на своїй території підприємств, установ і організацій у порядку, визначеному законом; в) затверджують з урахуванням екологічних вимог проекти планів будови населених пунктів, їх генеральні плани та схеми промислових вузлів; г) видають (переоформлюють, видають дублікати, анулюють) дозволи на спеціальне використання природних ресурсів місцевого значення у випадках, передбачених законом; д) затверджують місцеві екологічні програми; е) організують вивчення навколишнього природного середовища; є) створюють і визначають статус резервних, в тому числі й валютних, фондів для фінансування програм та інших заходів щодо охорони навколишнього природного середовища; з) забезпечують інформування населення про стан навколишнього природного середовища, функціонування місцевих екологічних автоматизованих інформаційно-аналітичних систем; и) організують роботу по ліквідації екологічних наслідків аварій, залучають до цих робіт підприємства, установи та організації, незалежно від їх підпорядкування та форм власності, і громадян; і) приймають рішення про організацію територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення та інших територій, що підлягають особливій охороні; ї) здійснюють контроль за дотриманням законодавства про охорону навколишнього природного середовища. Виходячи із такого широкого спектру повноважень органів місцевого самоврядування у сфері охорони природи, варто прийти до розуміння того, що саме ці органи перебувають у найтіснішому зв'язку із громадою, найкраще володіють інформацією щодо стану природних ресурсів на відповідній території, а також наявністю екологічних проблем.

Через місцеві органи влади найбільш предметно реалізується принцип гармонійного збалансованого розвитку, а через систему місцевого екологічного управління здійснюється політика охорони навколишнього природного середовища, забезпечення екологічної безпеки, підтримка екологічного балансу. На місцевому рівні найповніше поєднуються духовні й екологічні інтереси населення, культурні й екологічні традиції. Ось чому місцевим органам влади як управлінському механізму взаємодії суспільства та природи віддається пріоритет (Kurychenko, 2020: 227).

Згідно ст. 19 ЗУ «Про охорону навколишнього природного середовища» (Pro okhoronu navkolyshnoho pryrodnoho seredovyshcha: Zakon Ukrainy vid 25.06.1991 roku № 1264-XII) виконавчі органи сільських, селищних, міських рад у галузі охорони навколишнього природного середовища в межах своєї компетенції: а) здійснюють реалізацію рішень відповідних рад; б) координують діяльність підприємств, установ та організацій, розташованих на території відповідно села, селища, міста, незалежно від форм власності та підпорядкування; в) організують розробку місцевих екологічних програм; д) затверджують за поданням обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, а на території Автономної Республіки Крим – органу виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища для підприємств, установ та організацій ліміти використання природних ресурсів, за винятком ресурсів загальнодержавного значення, ліміти скидів забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище, за винятком скидів, що призводять до забруднення природних ресурсів загальнодержавного значення або навколишнього природного середовища за межами відповідно села, селища, міста; е) організують збір, переробку, утилізацію і захоронення відходів на своїй території; є) формують і використовують місцеві фонди охорони навколишнього природного середовища у складі місцевих бюджетів; ж) погоджують поточні та перспективні плани роботи підприємств, установ та організацій з питань охорони навколишнього природного середовища і використання природних ресурсів; з) забезпечують систематичне та оперативне інформування населення, підприємств, установ, організацій та громадян про стан навколишнього природного середовища, захворюваності населення; и) організують екологічну освіту та екологічне виховання громадян; і) приймають рішення про організацію територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення.

Виходячи із широкого спектру повноважень органів місцевого самоврядування у сфері охорони природи, варто прийти до розуміння того, що саме ці органи перебувають у найтіснішому зв'язку із громадою, найкраще володіють інформацією щодо стану природних ресурсів на відповідній території, а також наявністю екологічних проблем.

Питання взаємодії також має бути невід'ємною частиною діяльності місцевих державних адміністрацій. Зокрема, С. С. Нешик, аналізуючи вплив органів місцевого самоврядування на покращення екологічної ситуації в регіоні, вказує, що однією з важливих проблем, які необхідно в подальшому вирішити, є налагодження конструктивної взаємодії між органами місцевого самоврядування та місцевими державними адміністраціями у сфері здійснення природоохоронних заходів. Водночас ефективність їх реалізації залежатиме від повноти та досконалості правового регулювання відповідного статусу та компетенції згаданих органів, удосконалення порядку делегування повноважень, уточнення обсягів їх компетенції на рівні як базових законів України «Про місцеве самоврядування в Україні» і «Про місцеві державні адміністрації», так і спеціальних законодавчих актів, які передбачають реалізацію згаданої компетенції в окремих сферах, їх гармонізацію між собою (Neshyk, 2005).

Поряд із цим, обов'язковим видається доповнення про те, що органи місцевого самоврядування, реалізуючи функції із охорони навколишнього природного середовища, використовують у своїй діяльності сили і засоби правоохоронних органів. Звідси, Національна поліція як центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку (Pro Natsionalnu politsiuu: Zakon Ukrainy vid 02.07.2015 roku № 580-VIII), здійснює широкий комплекс заходів щодо виявлення та припинення правопорушень екологічного законодавства, а також застосування профілактичних заходів із недопущення подібних проявів.

Так, для прикладу, посадові особи органів Національної поліції мають право складати протоколи про адміністративні правопорушення за наступними статтями (Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporushennia vid 07.12.1984 roku № 8073-X) ст. 46-1 «Порушення вимог режиму радіаційної безпеки в місцевостях, що зазнали радіоактивного забруднення», ст. 88-1 «Порушення порядку придбання чи збуту об'єктів тваринного або рослинного світу, правил утримання диких тварин у неволі або в напіввільних умовах», ст. 89 «Жорстоке поводження з тваринами»). Окрім того, згідно ст. 259 КУпАП (Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporushennia vid 07.12.1984 roku № 8073-X) при вчиненні лісопорушень, порушень правил полювання, правил рибальства і охорони рибних запасів та інших порушень законодавства про охорону і використання тваринного світу, якщо особу порушника не може бути встановлено на місці порушення, працівники державної лісової охорони, а в лісах колективних сільськогосподарських підприємств – працівники лісової охорони зазначених підприємств, уповноважені на те посадові особи органів, які здійснюють державний нагляд за додержанням правил полювання, органів рибоохорони, посадові особи інших органів, які здійснюють державний контроль за охороною і використанням тваринного світу, працівники служб охорони територій та об'єктів природно-заповідного фонду, а також поліцейські можуть доставляти осіб, які вчинили ці правопорушення, у поліцію чи в приміщення виконавчого органу сільської, селищної ради. Доставлення порушника може провадитись також членами громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону, громадськими інспекторами охорони природи, громадськими мисливськими інспекторами, громадськими інспекторами органів рибоохорони та громадськими лісовими інспекторами.

Також Національна поліція уповноважена здійснювати адміністративне затримання особи при порушенні нею правил полювання, рибальства і охорони рибних запасів та здійсненні інших порушень законодавства про охорону і використання тваринного світу.

Про забезпечення екологічної безпеки, охорону природних ресурсів органами внутрішніх справ йдеться у Законі України «Про Національну поліцію» (Pro Natsionalnu politsiuu: Zakon Ukrainy vid 02.07.2015 roku № 580-VIII). Зокрема, відповідно до ст. 23 Закону (Pro Natsionalnu politsiuu: Zakon Ukrainy vid 02.07.2015 roku № 580-VIII) поліція відповідно до покладених на неї завдань: 1) здійснює превентивну та профілактичну діяльність, спрямовану на запобігання вчиненню правопорушень; 2) виявляє причини та умови, що сприяють вчиненню адміністративних правопорушень, вживає у межах своєї компетенції заходів для їх усунення; 3) вживає заходів з метою виявлення адміністративних правопорушень; припиняє виявлені адміністративні правопорушення. За аналогією такі аспекти діяльності поліції можна віднести до сфери охорони природи.

Натомість В. М. Комарницький, і М. І. Єрофеев зазначають, що в Законі України «Про охорону навколишнього природного середовища» (Pro okhoronu navkolyshnoho pryrodnoho seredovyscha: Zakon Ukrainy vid 25.06.1991 roku № 1264-XII) не згадується про Національну поліцію як орган, що виконує екологічну функцію. І цю прогалину, на їх думку, необхідно усунути шляхом внесення відповідних змін до Закону (Pro okhoronu navkolyshnoho pryrodnoho seredovyscha: Zakon Ukrainy vid 25.06.1991 roku № 1264-XII). Науковці пропонують доповнити Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» (Pro okhoronu navkolyshnoho pryrodnoho seredovyscha: Zakon Ukrainy vid 25.06.1991 roku № 1264-XII) статтею, що визначає компетенцію Національної поліції у галузі охорони навколишнього природного середовища. В цій статті, зокрема має йтися про такі повноваження Національної поліції як: організація рятувальних, охоронних, контрольних заходів на територіях, де виникли надзвичайні екологічні ситуації; вживання заходів з метою припинення виявлених кримінальних та адміністративних екологічних правопорушень; здійснення досудового розслідування кримінальних правопорушень у галузі охорони довкілля; здійснення, у випадках, визначених законом, провадження у справах про адміністративні правопорушення у галузі охорони довкілля, забезпечення екологічної безпеки, прийняття рішення про застосування адміністративних стягнень та забезпечення їх виконання;

вживання заходів з запобігання порушенням вимог законодавства про охорону тваринного і рослинного світу у парках, скверах, зелених зонах населених пунктів; організація взаємодії з державними органами, що здійснюють контроль у галузі охорони навколишнього природного середовища та ін. (Komarnytskyi, Yerofeiev, 2017: 155).

Сьогодні ні в кого не виникає сумніву щодо необхідності формулювання і закріплення в діючому законодавстві України напрямків діяльності правоохоронних органів у сфері охорони природи. Такі законодавчі зміни лише сприятимуть популяризації природоохоронного іміджу поліції.

Окрім того, органи місцевого самоврядування та місцеві державні адміністрації повинні звертатись до правоохоронних органів не тільки у випадках миттєвого реагування на правопорушення екологічного законодавства, а й запрошувати їх представників на пленарні засідання, де вирішуються питання: земельних відносин; надання дозволу на спеціальне використання природних ресурсів; встановлення правил користування водозабірними спорудами; боротьби зі стихійним лихом, епідеміями, епізоотіями, які передбачають за їх порушення адміністративну відповідальність; прийняття рішень про віднесення лісів до категорії захисності; прийняття рішень щодо організації територій і об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення та інших територій, що підлягають особливій охороні. Саме у такій взаємодії можуть прийматися ефективні нормативно-правові акти екологічного спрямування, а також розроблятися спільні природоохоронні заходи.

Забезпечення ефективності застосування заходів адміністративної відповідальності пов'язується із оптимізацією існуючої системи громадського контролю. Засоби громадського контролю не мають конкурувати з засобами юридичної відповідальності, що застосовуються суб'єктами владних повноважень, а мають їх доповнювати, забезпечуючи досягнення виконання надзвичайно важливого для українського суспільства завдання – розбудови механізму діяльності публічної служби на засадах прозорості, об'єктивності прийняття управлінських рішень, що кінцевим своїм результатом має належний рівень реалізації прав та законних інтересів людини як головний вектор розвитку сучасної держави (Khyzhnia, 2020: 155).

Найважливіша роль громадського контролю у сфері охорони природи полягає в активному і швидкому вирішенні проблем довкілля, миттєвому реагуванні на правопорушення екологічного законодавства, усуненні та попередженні причин і умов вчинення цих правопорушень, а також коригуванні виявлених відхилень при реалізації інституту адміністративної відповідальності.

Суб'єктами громадського контролю передусім виступають окремі громадяни (як правило, від імені громадськості) та об'єднання громадян (суспільні об'єднання, політичні партії, професійні союзи, молодіжні та інші громадські організації, органи самоорганізації населення, трудові колективи, збори громадян за місцем проживання). При цьому їхні контрольні повноваження, як правило, не мають юридично-владного змісту, відповідно рішенням громадських організацій за результатами перевірок притаманний рекомендаційний характер (Hladun, 2005: 118). Дуже часто на практиці громади стикаються із порушеннями природоохоронного законодавства, негативними проявами впливу на природне середовище підприємствами, індивідуальними господарствами чи фізичними особами, на які не мають можливості оперативно подіяти чи запобігти. Однак, при налагодженій взаємодії з органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, поліцією, громадські формування та громадяни можуть миттєво реагувати на порушення екологічного законодавства, вчасно ідентифікувати правопорушників та використовувати правові механізми впливу на них.

За рахунок більш тісної комунікації та взаємодії між вищезазначеними суб'єктами також забезпечується просвітницька робота з людьми, які проживають на відповідній території, щодо питань запобігання і попередження вчиненню нових правопорушень у сфері охорони природи.

Як недолік окремі автори відмічають недостатній рівень результативності щодо взаємодії громадськості з місцевими органами самоврядування та поліцією у сфері охорони навколишнього природного середовища, що обумовлений наступними чинниками: 1) частина представників організацій, громадських активістів, створюючи резонансний фон, спонукають органи державної влади до розв'язання лише окремих екологічних завдань. Втім, якщо застосовуються неконструктивні методи і маніпуляції, бракує фахової аргументації, то це веде до дискредитації інших представників екологічної громадськості; 2) спостерігається тенденція до монополізації цієї сфери окремими громадськими організаціями, які діють «від імені усієї громадськості», та «статичності» екологічного громадського середовища в умовах обмеженості кадрово-організаційних та фінансових ресурсів; 3) у профільних органах державної влади, відповідальних за екологічну політику, спостерігається пришвидшена зміна кадрового складу, їм бракує фахової підготовки, що негативно позначається на цілісності формування та якості реалізації державної політики в екологічній сфері. Ризики прийняття хибних рішень та їх небезпечних наслідків можуть збільшуватися, оскільки часто ігноруються ґрунтовні експертні висновки науковців, суспільний інтерес, громадська думка; 4) громадські організації, здатні артикулювати інтереси суспільства, місцевих громад, та, водночас, на фаховому рівні представляти суспільні інтереси при взаємодії з органами державної влади, здебільшого не справляють відчутного впливу на формування порядку денного державної екологічної політики. В екологічній сфері, як і в інших сферах, при остаточному прийнятті рішень переважно не враховуються громадська думка та результати консультацій з громадськістю та наукою; 5) потенційно широка ніша для розвитку потужних екологічних («зелених») політичних партій, з представництвом в парламенті та в органах виконавчої влади, в Україні не заповнена, оскільки не діють політичні та соціальні «ліфти», а запит на «зелену демократію» в політичному процесі є поверхневим; 6) формування державної екологічної політики та реалізація її завдань на всіх рівнях часто ґрунтується не на пріоритеті національних інтересів та екологічної безпеки, а на групових (корпоративних) інтересах (Vzaiemodiiia hromadskosti z orhanamy derzhavnoi vlady v ekolohichnii sferi: otsinka suchasnoho stanu. Analitychna zapyska).

Усе вищезазначене надає нам розуміння того, що програми заходів щодо попередження та усунення адміністративних правопорушень у сфері охорони природи повинні бути комплексними. Як приклад, ступінь зниження негативної дії будівельного комплексу на елементи навколишнього середовища залежить від діяльності всіх територіальних органів, які виконують природоохоронні функції відповідно до таких напрямів: 1) проведення поточного екологічного контролю (виписки розпоряджень) і контроль за його виконанням; 2) контроль за реалізацією екологічних програм; 3) контроль за виконанням зобов'язань відповідно до міжнародних конвенцій; 4) контроль за достовірністю відомостей про викиди, скидання і розміщення відходів, що подаються підприємствами, які забруднюють навколишнє середовище, і контроль за нарахуванням, переліком і використанням екологічних платежів; 5) стягнення санкцій за забруднення і інші види екологічних порушень; 6) проведення екологічної експертизи; 7) збереження природного середовища на території заповідників, національних парків (Zubko, 2013: 76). У цій частині посилення ролі взаємодії між суб'єктами охорони природи визначається фундаментальною умовою сучасного суспільства.

Висновки. Отже, від того, наскільки ефективно налагоджена взаємодія між органами виконавчої влади, місцевого самоврядування, правоохоронними органами, громадськими формуваннями та громадянами, залежить охорона навколишнього середовища у відповідному регіоні та авторитет вищезазначених суб'єктів.

References:

1. Vzaiemodiia hromadskosti z orhanamy derzhavnoi vlady v ekolohichnii sferi: otsinka suchasnoho stanu [Interaction of the public with state authorities in the environmental sphere: assessment of the current state]. *Analitichna zapyska*. Retrieved from: <http://www.niss.gov.ua/articles/1435/> [in Ukrainian].
2. Hladun, Z. S. (2005). Derzhavna polityka okhorony zdorovia v Ukraini (administratyvno-pravovi problemy formuvannya i realizatsii) [State health care policy in Ukraine (administrative and legal problems of formation and implementation)] : monohrafiia. Ternopil, 460 [in Ukrainian].
3. Zubko, K. Yu. (2013). Ekolohichni monitorynh yak zasib zapobihannya ta usunennia Nehatyvnoho vplyvu budivelnoi industrii. [Environmental monitoring as a means of preventing and eliminating the negative impact of the construction industry]. *Investysii: praktyka ta dosvid*, № 13, 73-77 [in Ukrainian].
4. Kyrychenko, Yu. M. (2020). Povnovazhennia orhaniv mistsevoho samovriaduvannya u sferi okhorony navkolyshnoho pryrodnoho seredovyscha [Powers of local self-government bodies in the field of environmental protection]. *Yurydychni naukovyi elektronnyi zhurnal*, № 2, 226-229. doi: 10.32782/2524-0374/2020-2/58 [in Ukrainian].
5. Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporushennia [Code of Ukraine on administrative offenses] vid 07.12.1984 roku № 8073-X. Retrieved from: [in Ukrainian].
6. Komarnytskyi, V. M., Yerofeiev, M. I. (2017). Politseiske zabezpechennia ekolohichnoi bezpeky: pravovi pytannia [Police enforcement of ecological security: legal issues]. *Visnyk LDUVS im. E. O. Didorenka*, № 1(77), 151-158 [in Ukrainian].
7. Leshchukh, A. R. (2012). Diialnist orhaniv mistsevoho samovriaduvannya u sferi profilaktyky administratyvnykh pravoporushen: orhanizatsiino-pravove zabezpechennia [Activities of local self-government bodies in the field of prevention of administrative offenses: organizational and legal support]: monohrafiia. Lviv, 292 [in Ukrainian].
8. Maleki, O. A. (2019). «Dorozhnia karta» modernizatsii systemy zabezpechennia ekolohichnoi bezpeky velykykh mist Ukrainy [«Road map» of the modernization of the system of ensuring environmental safety of large cities of Ukraine]. *Vcheni zapysky TNU imeni V.I. Vernadskoho. Seriya: Derzhavne upravlinnia*, № 5, том 30 (69), 74-78. doi: 10.32838/2663-6468/2019.5/13 [in Ukrainian].
9. Neshyk, S. S. (2005). Vplyv orhaniv mistsevoho samovriaduvannya na pokrashchennia ekolohichnoi sytuatsii v rehioni [The influence of local self-government bodies on improving the ecological situation in the region]. *Derzhavne upravlinnia: teoriia ta praktyka*, № 2. Retrieved from: <http://academy.gov.ua/ej/ej2/txts/region/05nssesr.pdf> [in Ukrainian].
10. Pro Natsionalnu politsiiu: Zakon Ukrainy [About the National Police: Law of Ukraine] vid 02.07.2015 roku № 580-VIII. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady*, № 40-41, 379 [in Ukrainian].
11. Pro okhoronu navkolyshnoho pryrodnoho seredovyscha: Zakon Ukrainy [On environmental protection: Law of Ukraine] vid 25.06.1991 roku № 1264-XII. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy*, № 41, 546 [in Ukrainian].
12. Sirant, M. M. (2021). Administratyvno-pravova kharakterystyka diialnosti orhaniv publichnoi vlady shchodo zabezpechennia ekolohichnoi bezpeky v umovakh hlobalizatsii nykh vyklykiv [Administrative and legal characteristics of the activities of public authorities regarding the provision of environmental safety in the context of globalization challenges]. *Doktorska dysertatsiya*. Lviv, 509 [in Ukrainian].
13. Clyvka, M. M. (2018). Vzaiemodiia subiektiv okhorony navkolyshnoho pryrodnoho seredovyscha (administratyvno-pravovyi aspekt) [Interaction of subjects of environmental protection (administrative and legal aspect)]. *Kandydatska dysertatsiya*. Lviv, 214 [in Ukrainian].
14. Khyzhnia, L. V. (2020). Administratyvna vidpovidalnist za vchynennia pravoporushen u sferi zakhystu dovkillia v Ukraini [Administrative responsibility for committing offenses in the field of environmental protection in Ukraine]. *Kandydatska dysertatsiya*. Zaporizhzhia, 263 [in Ukrainian].